

ÚVOD DO OBČANSKÉHO PRÁVA

OSOBY
VĚCNÁ PRÁVA
ZÁVAZKOVÉ PRÁVO

JUDr. Eva Dobrovolná, Ph.D., LL.M.

Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně

OSOBY A ZASTOUPENÍ PRÁVNÍ JEDNÁNÍ

OSOBY FYZICKÉ I.

Právní osobnost

- Člověk má právní osobnost od narození až do smrti (§ 23). *Nenarozené dítě* za podmínek: v souladu s jeho zájmy, bylo prokazatelně počato a narodí se živé.
 - **Smrt člověka** průkaz veřejnou listinou vystavenou po prohlédnutí těla mrtvého stanoveným způsobem (§ 26 odst. 1). Nelze-li tělo mrtvého prohlédnout, nahrazuje tento důkaz smrti rozhodnutí soudu o prohlášení člověka za mrtvého, pokud tento byl účasten takové události, že se jeho smrt vzhledem k okolnostem jeví jako jistá. Přitom soud v rozhodnutí určí den, který platí za den smrti takového člověka (§ 26 odst. 2)
 - Nezvěstnost a domněnka smrti
 - Změna pohlaví člověka nastává chirurgickým zákrokem „při současném znemožnění reprodukční funkce a přeměně pohlavních orgánů“ (§ 29).
 - Součástí právní osobnosti jsou jméno a bydliště člověka, dále také pseudonym
-

OSOBY FYZICKÉ II.

Svéprávnost a deliktní způsobilost

■ Svéprávnost:

- dosud způsobilost k právním úkonům
- **Plné svéprávnosti** se nabývá:
 - Zletilostí, tj. dovršením 18. roku věku (§ 30 odst. 1)
- Před nabytím zletilosti se plné svéprávnosti nabývá:
 - Přiznáním svéprávnosti soudem (emancipací) na návrh nezletilého se souhlasem zákonného zástupce, nebo na návrh zákonného zástupce se souhlasem nezletilého (§ 37),
nebo
 - uzavřením manželství; takto nabytá svéprávnost se neztrácí ani zánikem manželství, ani jeho prohlášením za neplatné (§30 odst. 2).
- **Nezletilí:**
 - *Má se za to*, že jsou způsobilí k právním jednáním svou povahou přiměřeným rozumové a volní vyspělosti jejich věku
 - Mohou získat omezenou způsobilost jednat udělením souhlasu zákonným zástupcem (je-li jich více, kterýmkoli z nich) ve shodě se zvyklostmi soukromého života k určitému právnímu jednání nebo k dosažení určitého účelu (§ 32).

■ Deliktní způsobilost:

- předpokladem je rozumová a volní vyspělost

OSOBY FYZICKÉ III.

Omezení svéprávnosti

- Podpůrná opatření při narušení schopnosti zletilého právně jednat (§ 38 n.)
 - Předběžné prohlášení
 - Nápomoc při rozhodování
 - Zastoupení členem domácnosti
- Omezení svéprávnosti
 - na dobu nutnou pro vyřízení určité záležitosti; na jinak určenou určitou dobu, max. na 3 roky (§ 59).
 - Omezení soud bezodkladně změní nebo zruší i bez návrhu, změní-li se okolnosti (§ 60).
 - V rozhodnutí o omezení svéprávnosti soud jmenuje opatrovníka za podmínek § 61-63.
 - Omezení svéprávnosti se netýká běžných záležitostí každodenního života (§ 64).

OSOBY PRÁVNICKÉ I.

- **Vznik:**
 - zakladatelské právní jednání (založení PO) spolu s registrací (vznik PO)
 - zákon
 - jiný způsob stanovený jiným předpisem (§ 122)
 - **Registrační princip a princip materiální a formální publicity**
 - **Právní osoba má právní osobnost; svéprávnost však nikoliv**
 - Právní osoba má i **deliktní způsobilost** za protiprávní čin, kterého se dopustil při plnění svých úkolů člen voleného orgánu, zaměstnanec nebo jiný její zástupce vůči třetí osobě
 - **Jednání právnické osoby**
 - Statutární orgán
 - Opatrovník (§165)
 - Zaměstnanci, obdobně člen nebo člen jiného orgánu nezapsaného do VR (§ 166)
 - Jednání za PO je v NOZ chápáno jako zastupování (§ 161, 162)
-

OSOBY PRÁVNICKÉ II.

- Identifikační znaky právnické osoby
 - Název - musí obsahovat označení právní formy
 - Národnost – podle sídla
 - Sídlo

ROZDĚLENÍ PRÁVNICKÝCH OSOB V NOZ

- **Korporace** (§ 210-213 -302 se spolkem)
 - Spolky (§ 214-302)
 - **Fundace** (§ 303-305 – 401 s N+NF)
 - Nadace (§ 306-393)
 - Nadační fondy (§ 394-401)
 - **Ústavy** (§ 402-418)
-

OCHRANA OSOBNOSTI I.

Rozsah ochrany osobnosti (§81 NOZ):

- zejména život a důstojnost člověka, zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, vážnost, čest, soukromí a projevy osobní povahy. I NOZ uvádí pouze demonstrativní výčet. Jméno nově požívá ochrany samostatně (§ 77 a násl. NOZ), přibývá právo na příznivé životní prostředí.

Prostředky ochrany osobnostních práv

- a) *specifické prostředky* (§ 82 a 2956 a násl. NOZ)
 - zdržení se takových zásahů a nepokračování v takovém jednání (*negatorní žaloba*)
 - odstranění následků neoprávněného zásahu obnovením původního stavu (*restituční žaloba*, § 2951, resp. § 82 odst. 1 NOZ),
 - Satisfakce – omluva nebo peněžitá náhrada
- b) *obecné prostředky* – náhrada škody (§ 2894 a násl. NOZ) vydání bezdůvodného obohacení (§ 2991 a násl. NOZ)

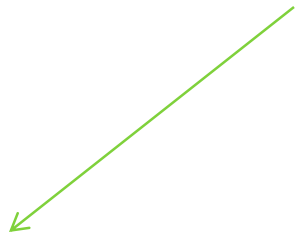
Aktivní legitimace k uplatnění ochrany osobnostních práv:

- člověk, jehož osobnost byla dotčena a po jeho smrti přísluší toto právo uplatňovat (§ 82 odst. 1 NOZ)
- kterákoli z osob jemu blízkých (§ 82 odst. 2 NOZ)

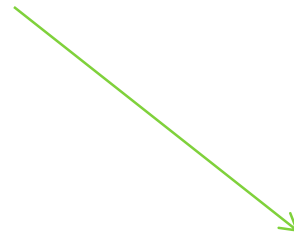
OCHRANA OSOBNOSTI II.

- **Omezení všeobecných osobnostních práv:**
 - Písemnosti, podobizny, zvukové a obrazové záznamy týkající se člověka nebo jeho projevů osobní povahy lze použít (§ 84 a násl. NOZ):
 - se svolením toho, koho se týkají. Svolení je možné odvolat. Bylo-li svolení, udělené na dobu určitou, odvoláno bez rozumných důvodů, nahradí odvolávající způsobenou škodu osobě, které svolení udělil (§ 87 NOZ)
 - pro potřeby ochrany nebo výkonu práv jiných osob (§ 88 a) NOZ) – *nově zavedeno*
 - bez svolení k úředním účelům nebo v případě vystoupení ve veřejném zájmu (tzv. zákonná úřední licence, § 88 b) NOZ) – *rozšířeno o vystoupení ve veřejném zájmu*
 - bez svolení k vědeckému, uměleckému účelu (tzv. umělecká a vědecké licence), pro tiskové, rozhlasové, televizní nebo obdobné zpravodajství (tzv. zákonná licence zpravodajská – reportážní) (§ 89 NOZ).
- **Ochrana poskytovaná právníkům osobám v NOZ**
 - zdržení se jednání
 - odstranění následků takového jednání
 - poskytnutí přiměřeného zadostiučinění (§ 2951 NOZ)

PRÁVNÍ SKUTEČNOSTI

SUBJEKTIVNÍ
(závislé na vůli subjektů)
Např. právní jednání

OBJEKTIVNÍ
(nezávislé na vůli subjektů)
Např. čas

Právní jednání I.

- NOZ nahrazuje pojem právní úkon (§ 34 OZ) novým pojmem právní jednání (§ 545 NOZ).
- Právní jednání je projev vůle, který působí vznik, změnu nebo zánik právního vztahu.
- Právní jednání obsahuje:
 - Složky podstatné
 - Složky obvyklé (např. místo a čas plnění)
 - Složky nahodilé (např. podmínka či doložení času)
- Výklad právních jednání:
 - Podle obsahu
 - Právní jednání vyjádřené slovy nebo jinak podle úmyslu jednajícího, který byl druhé straně znám nebo musel být znám. Pokud úmysl jednajícího zjistit nelze, pak se projevu vůle přisuzuje takový význam, který by mu zpravidla přikládala osoba v postavení toho, komu je projev vůle určen.
 - Přihlíží se k praxi zavedené mezi stranami, k tomu, co právnímu jednání předcházelo a k tomu, co daly strany následně najevo.
- Účinky právního jednání – teorie dojití
- Forma právního jednání:
 - Zákonem stanovená (např. převod nemovitosti)
 - Smluvní
- Soukromá a veřejná listina (rozdíl je v důkazu pravosti a správnosti, jakož i skutečnosti, která byla listinou potvrzena)

PRÁVNÍ JEDNÁNÍ

```
graph TD; A[PRÁVNÍ JEDNÁNÍ] --> B[ZDÁNlivÉ (neexistentní)]; A --> C[EXISTENTNÍ]; C --> D[PLATNÉ]; C --> E[NEPLATNÉ]; E --> F[RELATIVNĚ]; E --> G[ABSOLUTNĚ];
```

The diagram is a hierarchical flowchart. At the top is a purple box labeled 'PRÁVNÍ JEDNÁNÍ'. Two green arrows point down from this box to two teal boxes: 'ZDÁNlivÉ (neexistentní)' on the left and 'EXISTENTNÍ' on the right. From the 'EXISTENTNÍ' box, two green arrows point down to a light green box labeled 'PLATNÉ' and a red box labeled 'NEPLATNÉ'. From the 'NEPLATNÉ' box, two red arrows point down to two pink boxes: 'RELATIVNĚ' on the left and 'ABSOLUTNĚ' on the right.

ZDÁNlivÉ
(neexistentní)

EXISTENTNÍ

PLATNÉ

NEPLATNÉ

RELATIVNĚ

ABSOLUTNĚ

Právní jednání II.

- **ZDÁNLIVÉ PRÁVNÍ JEDNÁNÍ** (§§ 551 – 554 NOZ). Tzv. nicotné jednání, ke kterému se nepřihlíží, neboť nemá právní relevanci. O zdánlivé právní jednání půjde v těchto případech:
 - § absence vůle jednající osoby,
 - § zjevné neprojevení vážné vůle,
 - § nelze-li pro neurčitost nebo nesrozumitelnost určit obsah právního jednání, a to ani výkladem.

NOZ klade důraz na lidskou svobodu a autonomii vůle, z tohoto důvodu je na právní jednání třeba dříve hledět jako na platné než jako na neplatné (§ 574 NOZ).

- **NEPLATNÉ PRÁVNÍ JEDNÁNÍ**

A. ABSOLUTNÍ NEPLATNOST PRÁVNÍHO JEDNÁNÍ. - je § 588 NOZ: „Soud přihlédne i bez návrhu k neplatnosti právního jednání, které se zjevně **příčí dobrým mravům**, anebo které **odporuje zákonu a zjevně narušuje veřejný pořádek**. To platí i v případě, že právní jednání zavazuje k plnění od počátku nemožnému.“

B. RELATIVNÍ NEPLATNOST PRÁVNÍHO JEDNÁNÍ. Jde-li o neplatné právní jednání, půjde **zásadně** o neplatnost relativní. Dotčený subjekt musí neplatnost namítnout (§ 586 NOZ), jinak se právní jednání považuje jako na platné. Soud k němu nepřihlíží z úřední povinnosti. Mezi hlavní důvody neplatnosti náleží (§§ 580 - 582 NOZ): I. rozpor s dobrými mravy, II. rozpor se zákonem, III. počáteční nemožnost plnění, IV. nezpůsobilost nebo neschopnost právně jednat, V. nedostatek formy, VI. OMYL bude znamenat neplatnost, jestliže jej druhá strana vyvolá (§ 583 NOZ).

- **RELATIVNĚ NEÚČINNÉ PRÁVNÍ JEDNÁNÍ** – zkracuje-li právní jednání dlužníka uspokojení vykonatelné pohledávky věřitele, má věřitel právo se v zákonem stanovených lhůtách domáhat se, aby soud určil, že právní jednání dlužníka není vůči věřiteli právně účinné (§ 578 a násl. NOZ)

ČAS, PROMLČENÍ, PREKLUZE I.

ČAS může být významný jako:

- pevně stanovené datum, přesně stanovený čas
- doba - časový úsek, jehož uplynutím zaniká právo nebo povinnost bez dalšího
- lhůta - časový úsek stanovený k uplatnění práva

PROMLČENÍ:

- Není-li právo vykonáno v promlčecí lhůtě, promlčí se a dlužník není povinen plnit. Plní-li však dlužník po uplynutí promlčecí lhůty, nemůže požadovat vrácení toho, co plnil. Plnění tak není bezdůvodným obohacením, naopak závazek k plnění existuje dál ve formě naturální obligace.
- Promlčením právo nezaniká, je však oslabeno - namítne-li povinný námitku promlčení před soudem, nelze promlčené právo oprávněnému přiznat. Podmíněně tedy zaniká nárok, nikoli právo! Právo se stalo nevynutitelným. Námitky promlčení se nelze předem platně vzdát.
- Základní subjektivní promlčecí lhůta je dle ustanovení § 629 NOZ tříletá, pro majetková práva je dán rámeček objektivní lhůty desetileté (není-li v zákoně stanoveno jinak). Zvláštní ustanovení k délce promlčecí doby jsou obsažena v § 631 – 644 NOZ. Strany si však mohou ujednat kratší nebo delší promlčecí lhůtu (což podle účinného OZ možné nebylo) než stanoví zákon

ČAS, PROMLČENÍ, PREKLUZE II.

- **Počátek promlčecí lhůty:**
 - právo vymahatelné u orgánu veřejné moci (např. u soudu): promlčecí lhůta začíná běžet ode dne, kdy mohlo být právo u tohoto orgánu uplatněno poprvé; při posuzování, kdy mohlo být právo uplatněno poprvé, se však uplatňuje se subjektivní princip – záleží, kdy se oprávněná osoba o možnosti právo uplatnit u soudu dozvěděla, nebo kdy se mohla a měla dozvědět.
 - Jiný počátek např. u náhrady škody - promlčecí lhůta počíná běžet ode dne, kdy se poškozený dozví o škodě a osobě povinné k její náhradě nebo u bezdůvodného obohacení - promlčecí lhůta počíná běžet od dne, kdy se ochuzený dozví o tom, že k bezdůvodnému obohacení došlo a osobě povinné k vydání bezdůvodného obohacení
- **Běh promlčecí lhůty:**
 - Pokud zákon hovoří o „**nepočne běžet**“, znamená to, že k počátku běhu promlčecí doby nemůže dojít, dokud trvá zákonem předvídaná skutečnost (např. manželství či společná domácnost apod). Pokud již promlčecí doba běžet začala, tak v této době neběží, tzn. **se staví**.
 - **Přerušení** promlčecí lhůty znamená, že končí dosavadní promlčecí lhůta končí a začne běžet nová (např. u uznání dluhu desetiletá; pokud však dlužník v uznání uvede i den, do kdy splní, začne běžet nová promlčecí lhůta od tohoto dne)
 - **Obnovení nároku a běh nové promlčecí lhůty** nastává u již promlčených závazků v případě, že dlužník tento svůj závazek uznal. Nárok se obnoví a začne běžet nová promlčecí lhůta ode dne uznání, příp. ode dne, který byl dlužníkem určen pro splnění.

PREKLUZE

- K prekluzi dochází, pokud marně uplyne lhůta pro uplatnění práva a zákon s tím výslovně spojuje následek prekluze. Dlužník nemusí vznášet námitku, soud přihlíží k prekluzi z úřední povinnosti, neboť v případě prekluze dochází k zániku práva, a tudíž jej soud nemůže jako neexistující přiznat. Plnění by potom bylo plněním bez právního důvodu a znamenalo by bezdůvodné obohacení. Ustanovení o běhu promlčecí lhůty pak platí obdobně i pro prekluzivní lhůtu.

VĚCI A VĚCNÁ PRÁVA

Věc v právním smyslu

- **Definice věci - § 489 NOZ:**

„Věc v právním smyslu (dále jen „věc“) je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí.“

- **Věcí není:**

- lidské tělo a jeho (byť oddělené) části (§ 493 NOZ)

- živé zvíře (§ 494 NOZ)

- Zvláštní režim mají **veřejné statky** (§ 491 NOZ)

- Majetek x jmění (§ 495 NOZ)

Kategorizace věcí

- Hmotné x nehmotné
- Ovladatelné přírodní síly (§ 497)
- Movité x nemovité (pozor např. i právo stavby je nemovitou věcí - § 1242 OZ)
- Zastupitelné x nezastupitelné
- Zužitelné x nezužitelné
- Věc hromadná
- Obchodní závod
- Dále také věci dělitelné x nedělitelné nebo věci individuálně x genericky určené

Součást a příslušenství věci

- **Součást věci** je vše, co k ní podle její povahy náleží a nemůže být odděleno, aniž se tím věc znehodnotí (§ 505 NOZ)

Součástí pozemku je také **stavba na něm zřízená** (superficies solo cedit), nejedná-li se jen o stavbu dočasnou

Součástí pozemku je vždy rostlinstvo na něm vzešlé (§ 507 NOZ)

Součástí pozemku **nejsou** inženýrské sítě (§ 509)!

- **Příslušenství věci** je vedlejší věc vlastníka u věci hlavní, je-li jejím účelem, aby se jí trvale užívalo společně s hlavní věcí v rámci jejich hospodářského určení (§ 510)

Pozor! Domněnka v **§ 510 odst. 2** !!!!

Superficies solo cedit

- Podle NOZ platí, že stavba je součástí pozemku
- **Přechodná ustanovení (§ 3054- 3061 NOZ)**
 - 1) Vlastník stavby a pozemku je tatáž osoba (stavba postavená po 1.1.2014) - stavba je součástí pozemku
 - 2) Vlastník stavby a pozemku je tatáž osoba (stavba zřízená do 31.12.2013) – 1.1. 2014 se stavba stává součástí pozemku – vznik VP přírůstkem
 - 3) Vlastník stavby a vlastník pozemku jsou odlišní (stavba zřízená po 1.1.2014) – stavba se stává součástí pozemku, není-li sjednáno právo stavby a nejedná-li se o dočasnou stavbu
 - 4) Vlastník stavby a vlastník pozemku jsou odlišní (stavba zřízená do 31.12.2013) – stavba se nestává součástí pozemku, avšak vlastník pozemku má předkupní právo ke stavbě a vlastník stavby má předkupní právo k pozemku)
- Bude možné zřídit podle NOZ stavbu na cizím pozemku jako samostatnou věc? Ne, jen jako dočasnou stavbu. Lze zřídit **právo stavby, jehož je stavba součástí a které je samostatnou nemovitou věcí** (§ 1240 NOZ)

VĚCNÁ PRÁVA

Systematika NOZ

„Absolutní majetková práva“

Hlava I. Všeobecná ustanovení (§ 976-978)

Hlava II. Věcná práva (§ 979-1474)

Díl 1. Obecná ustanovení (§ 979-986)

Díl 2. Držba (§ 987-1010)

Díl 3. Vlastnictví (§ 1011-1114)

Díl 4. Spoluvlastnictví (§ 1115-1239)

Díl 5. Věcná práva k cizím věcem (§ 1240-1399)

- *právo stavby (§ 1240-1256)*
- *věcná břemena (služebnosti a reálná břemena) (§ 1257-1308)*
- *zástavní právo (§ 1309-1394)*
- *zadržovací právo (§ 1395-1399)*

Díl 6. Správa cizího majetku (§ 1400-1474)

Hlava III. Dědické právo (§ 1475-1720)

Principy věcných práv

- **Účinky erga omnes**(§ 976 NOZ)
- **Numerus clausus věcných práv**(§ 977 NOZ)
- **Právní úprava je kogentní** (§ 978 NOZ)
- **POZOR! § 979 NOZ:** ustanovení této hlavy se použijí na věci hmotné i nehmotné, na práva však jen potud, připouští-li to jejich povaha a neplyne-li ze zákona něco jiného

Vlastnické právo

- **Předmět vlastnictví** je vymezen jako vše, co někomu patří, všechny jeho věci hmotné i nehmotné
- **Rovnost práv všech vlastníků**
- **Oprávnění vlastníka (§ 1012)**
 - vlastník má právo se svým vlastnictvím v mezích právního řádu libovolně nakládat a jiné osoby z toho vyloučit. Vlastníku se zakazuje nad míru přiměřenou poměrům závažně rušit práva jiných osob, jakož i vykonávat takové činy, jejichž hlavním účelem je jiné osoby obtěžovat nebo poškodit
- **Obsah vlastnického práva – právo věc držet, užívat, požívat a disponovat s ní**
- **Sousedská práva (§ 1013)**
 - jsou-li imise důsledkem provozu závodu nebo podobného zařízení, který byl úředně schválen, má soused právo jen na náhradu újmy v penězích, i když byla újma způsobena okolnostmi, k nimž se při úředním projednávání nepřihlédlo
- **Rozhrady (§ 1024)**
 - má se za to, že ploty, zdi, meze, strouhy a jiné podobné přirozené nebo umělé rozhrady mezi sousedními pozemky jsou společné
- **Určení hranic mezi pozemky (§ 1028)**
 - určení podle poslední pokojné držby, nelze-li ji zjistit, určí je soud podle slušného uvážení

Nezbytná cesta

- zřizuje soud buď jako obligační právo, nebo jako služebnost za účelem možnosti užívání či obhospodařování nemovité věci

Základní podmínky pro zřízení nezbytné cesty:

- Nemovitá věc, v jejíž prospěch lze zřídit právo cesty
- Chybějící přístup k veřejné cestě
- Úplata za zřízení práva nezbytné cesty a stanovení její výše

Kdy **nelze** povolit nezbytnou cestu::

- Škoda převyšující výhodu nezbytné cesty
- Způsobení nedostatku přístupu z hrubé nedbalosti či úmyslně tím, kdo o nezbytnou cestu žádá
- Pohodlnější spojení
- Přes prostor uzavřený za tím účelem, aby do něj cizí osoby neměly přístup, ani přes pozemek, kde veřejný zájem brání takovou cestu zřídit

Nabytí vlastnického práva

- **Přivlastnění (§ 1045)**
 - zásada okupační volnosti
 - opuštěnou movitou věc si může přivlastnit každý (věc ničí)
 - opuštěná nemovitá věc připadá do vlastnictví státu
- **Přivlastnění zvířete (§1046)**
- **Domněnka opuštění věci (§ 1050)**
- **Nález (§ 1051)**
 - povinnost nálezce vydat věc tomu, kdo ji ztratil, nebo vlastníkovi - nálezce nesmí bez dalšího považovat nalezenou věc za opuštěnou a okupovat ji
 - právo nálezce na nálezné
 - nález skryté věci (pokladu) - § 1063
- **Přestavek (§ 1087)**
 - postavení trvalé stavby jen z malé části na malou část cizího pozemku

Nabytí vlastnického práva vydržením

- **řádné vydržení**
 - poctivá, pravá držba, zakládající se na právním důvodu, který by postačil ke vzniku vlastnického práva
 - uplynutí vydržecí doby (3 roky movité, 10 let nemovité věci)
- **mimořádné vydržení (§ 1095)**
 - možnost vydržení ve lhůtě dvojnásobně dlouhé, než je zapotřebí jinak, jedná-li se o držbu neřádnou (držba nemusí být poctivá, ale nepoctivost lze namítnout)

Převod vlastnického práva

- **Převod vlastnického práva**
 - individuálně určené věci (§ 1099) – konsensuální princip, tj. účinností smlouvy
 - prodej v obchodě (§ 2160 odst. 1 - převzetím) a samoobslužný prodej (§ 2160 odst. 2 – zaplacením kupní ceny)
 - druhově určené věci (§ 1101) – vlastnické právo se převádí dostatečným odlišením od jiných věcí téhož druhu
 - movité věci zapsané do veřejného seznamu - zápisem do tohoto seznamu (§ 1102)
 - nemovité věci (§ 1105): zápisem do veřejného seznamu
- **Závady váznoucí na věci (zejména práva třetích osob)**
 - § 1107: právní vady nezanikají jen tehdy, jsou-li zjevné z veřejného seznamu, nebo jestli je nabyvatel měl a mohl z okolností zjistit, nebo bylo-li to ujednáno, anebo stanoví-li tak zákon
 - § 1108: tento princip platí i u jiných způsobů nabytí než u převodu!

ZÁVAZKOVÉ PRÁVO

Základní zásady I.

- **závazek** označuje vztah mezi věřitelem a dlužníkem, jehož obsahem jsou práva a povinnosti těchto dvou (či více) osob v rámci tohoto vztahu. Věřitel má **pohledávku** – tj. právo od dlužníka požadovat, aby pro něj (či pro jiného) např. něco vykonal. Naopak dlužník má **dluh**.
- Právní úprava závazkového práva je dispozitivní; závazky mají účinky inter partes.
- Prvky závazkového právního vztahu:
 - A) SUBJEKTY
 - B) OBJEKT
 - C) OBSAH (+ naturální závazky)
- **Sjednocení smluvního práva**
- **Důraz na autonomii vůle smluvních stran**
- **Ochrana slabší smluvní strany**
- **Ochrana spotřebitele**

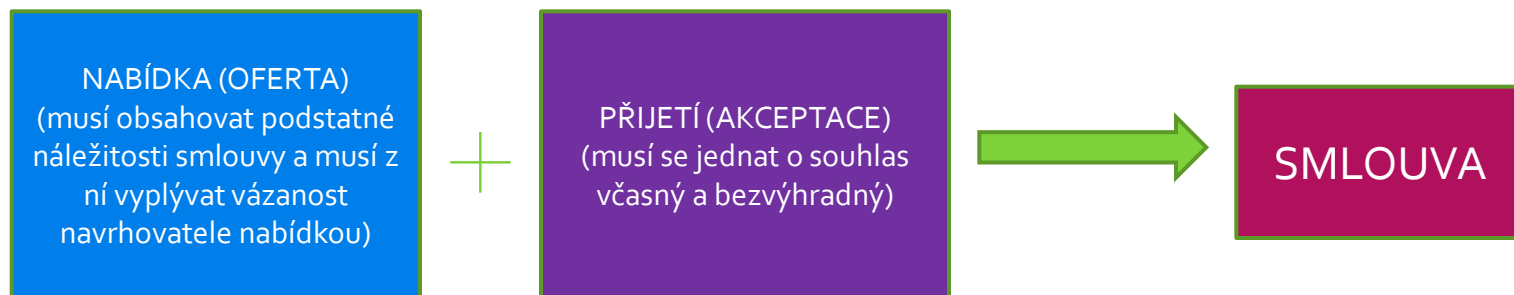
Základní zásady II.

- **DRUHY ZÁVAZKŮ:**
 - A) kauzální a abstraktní
 - B) synallagmatické a asynallagmatické
 - C) úplatné a bezúplatné
 - D) jednoduché a společné (Společné závazky: záleží, zda je plnění dělitelné nebo nedělitelné. U nedělitelného plnění dlužnická/věřitelská solidarita)

- **ZPŮSOB VZNIKU ZÁVAZKŮ:**
 - A) SMLUVNÍ ZÁVAZKY
 - Kontraktní (vzniklé na základě smlouvy)
 - Kvazikontraktní (např. nepřikázané jednání)
 - B) MIMOSMLUVNÍ ZÁVAZKY
 - závazky deliktní
 - Závazky kvazideliktní (např. bezdůvodné obohacení)
 - z jiných právních skutečností

Uzavírání smluv I.

- Smlouva je projev vůle, který působí následky v něm vyjádřené, ale i následky plynoucí ze zákona, dobrých mravů, zvyklostí a zavedené praxe stran.
- Postup při uzavření smlouvy
 - Může být sjednán nebo vyplývat ze zákona
 - Povinnosti předsmlyvní
 - Informační povinnost
 - Povinnost jednat poctivě
 - Povinnost chránit důvěrné informace

Uzavírání smluv II.

- Smlouvy pojmenované a nepojmenované
- Součástí smluv bývají často soukromé obchodní podmínky. Lze sjednat, že budou přiměřeně jednostranně změněny, ovšem dotčené straně to musí být oznámeno a musí mít právo změnu odmítnout či ukončit závazek. Neočekávaná ustanovení jsou neúčinná.
- Forma smlouvy
- Zvláštní způsoby uzavírání smluv
 - Veřejná soutěž
 - Dražba
 - Veřejná nabídka
 - Veřejný příslib
- Smlouva o smlouvě budoucí
 - Zavazuje uzavřít po vyzvání (vyzvat lze do smluvené doby, jinak 1 rok) budoucí smlouvu; musí obsahovat budoucí ujednání alespoň obecným způsobem.
 - Možnost soudu určit obsah smlouvy
 - Změna okolností je důvodem zániku povinnosti budoucí smlouvu uzavřít.

Změna závazků

- Změna v subjektech závazku
 - Změna v osobě věřitele (postoupení pohledávky)
 - Změna v osobě dlužníka
 - Převzetí dluhu
 - Přistoupení k dluhu
 - Postoupení smlouvy
 - Změna v obsahu závazku
 - Novace
 - Narovnání
-

Zajištění závazků I.

■ Zástavní právo

- účelem je zajištění dluhu, a to jak peněžitého, tak nepeněžitého
- Zástavou (tedy tím, co dluh zajišťuje) může být každá věc, či jiná majetková hodnota, s níž lze obchodovat.
- Novinkou NOZ je úprava zastavení cizí věci v zastavárenském závodu
- Vznik zástavního práva
- Redukce zakázaných ujednání v zástavních smlouvách
- možnost ujednání, dle něhož si věřitel může zástavu ponechat – a to buď za libovolnou, či určenou cenu
- možnost využít institutu tzv. uvolněné zástavy
- nově lze využít institutu tzv. plovoucí zástavy

■ Zadržovací právo

■ Ručení

- Vzniká písemným prohlášením ručitele, že uspokojí věřitele, pokud dlužník nesplní věřiteli svůj dluh
- Ručení předpokládá platný dluh dlužníka, lze zajistit i část dluhu
- Věřitel má právo požadovat splnění po ručiteli, nesplní-li dlužník v přiměřené lhůtě dluh, ač k tomu byl věřitelem v písemné formě vyzván
- Ručitel má vůči věřiteli všechny námitky, které by měl dlužník
- Ručení zaniká zánikem dluhu; nezaniká však, pokud dluh zanikl pro nemožnost splnění dlužníka

Zajištění závazků II.

- **Zajišťovací převod práva**
 - Dlužník nebo třetí osoba zajišťuje dluh tím, že věřiteli dočasně převede své právo (§ 2040 a násl. OZ)
 - Má se za to, že zajišťovací převod práva je převodem s rozvazovací podmínkou, že dluh bude splněn
 - Pokud se týká věci zapsané ve veřejném seznamu, vznikne zápisem do tohoto seznamu
 - Pokud pomine důvod zajištění, věřitel umožní osobě, která zajištění poskytla, výkon práva v předešlém rozsahu; zároveň jí vydá vše, co z převedeného práva získal; započte si náklady, které s výkonem zajišťovacího převodu práva vynaložil
 - Není-li dluh splněn, stane se převod práva nepodmíněným a dlužník předá věřiteli vše, co je nutné k výkonu práva; pokud cena jistoty přesahuje dluh, vyplatí dlužníkovi rozdíl
- **Srážky ze mzdy**
 - Na základě dohody dlužníka nebo věřitele
 - Proti pláci mzdy nabývá dohoda věřitele a dlužníka účinnosti, jakmile mu byla předložena; náklady na srážky ze mzdy nese plátce mzdy

Utvrzení závazků

- **Smluvní pokuta**
 - Ujednání pro případ porušení smluvní povinnosti
 - Musí obsahovat smluvní povinnost a výši smluvní pokuty
 - Může spočívat jak v peněžitém, tak nepeněžitém plnění
 - Věřitel nemůže požadovat náhradu škody ve výši, která je kryta smluvní pokutou
 - Nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu může soud snížit
- **Uznání dluhu**
 - Uzná-li někdo svůj dluh co do důvodu a výše prohlášením učiněný v písemné formě, má se za to, že dluh v rozsahu uznání v době uznání trvá
 - Uznáním dluhu začíná běžet nová (10ti letá) promlčecí lhůta

Zánik závazků

- S uspokojením věřitele
 - Splnění
 - Náhradní splnění
 - Započtení
 - Odstupné
 - Splynutí
 - Dohoda
 - Bez uspokojení věřitele
 - Prominutí dluhu
 - Následná nemožnost plnění
 - Prekluze
 - Odstoupení od smlouvy
 - Výpověď
 - Smrt dlužníka nebo věřitele
-

Následky prodlení dlužníka nebo věřitele

- Následky prodlení dlužníka
 - Povinnost platit úroky z prodlení (nařízení vlády č. 351/2013 Sb.)
 - Přechod nebezpečí škody na věci
 - Zánik závazku v případě fixního závazku
 - Možnost odstoupení od smlouvy ze strany věřitele
 - Následky prodlení věřitele
 - Neběží prodlení dlužníka
 - Přechod nebezpečí škody na věci
 - Další následky
-

Kupní smlouva

- Kupní smlouvou se prodávající zavazuje, že kupujícímu odevzdá věc, která je předmětem koupě, a umožní mu nabýt vlastnické právo k ní, a kupující se zavazuje, že věc převezme a zaplatí prodávajícímu kupní cenu (§ 2079 odst. 1 NOZ).
 - Kupní cenu je možné stanovit i tak, že je sjednán jen způsob jejího určení (§ 2080 NOZ).
 - NOZ opouští hledisko opravitelných a neopravitelných vad jako základního kritéria pro určení práv kupujícího z vad věci a nahrazuje se hlediskem intenzity, jakou vadnost plnění porušuje smlouvu
 - Strany si mohou v kupní smlouvě sjednat tato vedlejší ujednání:
 - Výhradu vlastnického práva (§§ 2132 - 2134 NOZ)
 - Výhradu zpětné koupě (§§ 2135 - 2138 NOZ)
 - Výhradu zpětného prodeje (§ 2139 NOZ)
 - Předkupní právo (§§ 2140 - 2149 NOZ)
 - Koupí na zkoušku (§§ 2150 - 2151 NOZ)
 - Výhradu lepšího kupce (§§ 2152 - 2153 NOZ)
 - Cenovou doložku (§§ 2154 - 2156 NOZ)
 - Jiná vedlejší ujednání (§ 2157 NOZ)
-

Smlouva o dílo

- Smlouvou o dílo se zhotovitel zavazuje na svůj náklad a nebezpečí provést pro objednatele dílo a objednatel se zavazuje dílo převzít a zaplatit cenu (§ 2586 odst. 1 NOZ).
 - Dílem se rozumí **zhotovení určité věci**, nespadá-li pod kupní smlouvu, a dále **údržba, oprava nebo úprava věci**, nebo činnost s jiným výsledkem (§ 2587 NOZ).
 - Cena může být určena pevnou částkou, odkazem na rozpočet nebo i **odhadem** (§ 2586 odst. 2 NOZ). Soud může rozhodnout o spravedlivém zvýšení ceny díla.
 - Objednatel může bez zbytečného odkladu odstoupit od smlouvy, požaduje-li zhotovitel zvýšení o více než 10 % ceny podle rozpočtu.
 - Objednatel může dílo převzít s výhradami nebo bez výhrad
 - Objednatel má právo kontroly nad prováděním díla
 - NOZ upravuje i zvláštnosti týkající se staveb jako předmětů smlouvy o dílo.
-

Darovací smlouva

- Dárce může darovat třeba i všechnen svůj majetek
 - Pokud se dárce rozhodne darovat věc zapsanou do veřejného seznamu, pak bude darovací smlouva vyžadovat písemnou formu (§ 2057 odst. 1 NOZ).
 - NOZ nově zavádí závaznost slibu, kdy dárce je zavázán k odevzdání daru.
 - **NOZ nově zavádí institut darování podpory**, kdy se dárce zaváže obdarovaného pravidelně podporovat.
 - **Odvolání daru**
 - **pro hrubý nevděk obdarovaného vůči dárci**
Lhůta pro odvolání daru je zkrácena z dosavadních tří let na dobu jednoho roku.
 - **pro nezaviněné upadnutí dárce do nouze**
 - **Darování pro případ smrti**
-

Náhrada škody

- Odpovědnost subjektivní a objektivní
- **Obecné předpoklady**
 - Protiprávní jednání nebo událost
 - Újma - Majetková (skutečná škoda a ušlý zisk, hradí se buď v penězích, anebo uvedením do předešlého stavu; NOZ preferuje uvedení do předešlého stavu) nebo nemajetková
 - Příčinná souvislost mezi protiprávním jednáním či událostí a škodou
 - Zavinění (jen u subjektivní odpovědnosti)
- Újma majetková a nemajetková
- Nepřihlíží se k ujednání, které předem vylučuje nebo omezuje povinnost k náhradě újmy způsobené člověku na jeho přirozených právech anebo způsobené úmyslně nebo z hrubé nedbalosti, jakož i k ujednáním, které předem vylučují nebo omezují právo slabší strany na náhradu jakékoliv újmy.
- Prevenční povinnost – každý je povinen počínat si tak, aby nedocházelo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo vlastnictví jiného; každý, do vytvořil nebezpečnou situaci nebo kdo nad ní má kontrolu, má také povinnost zakročit na ochranu jiného
- Okolnosti vylučující protiprávnost (**Nutná obrana, Krajní nouze, Omluvitelné vzrušení mysli**)

Náhrada škody II.

- **Povinnost nahradit škodu**
 - V případě porušení dobrých mravů
 - V případě porušení zákona (má se za to, že způsobí-li škůdce poškozenému škodu porušením zákonné povinnosti, zavinil ji z nedbalosti)
 - V případě porušení smluvní povinnosti
 - **NOZ nezakazuje smluvní limitaci náhrady škody**
- **Škoda způsobená několika osobami**
 - Je-li škoda způsobena několika osobami, nahradí ji společně a nerozdílně.
 - Pokud jsou pro to důvody hodné zvláštního zřetele, soud může rozhodnout, že škodce nahradí škodu podle své účasti na škodlivém následku
- **Zvláštní způsoby náhrady škody**
 - Škoda způsobená těmi, kteří nemohou posoudit následky svého jednání – nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti nebo ten, kdo je stížen duševní poruchou (odpovídá jen, pokud byl způsobilý ovládnout své jednání a posoudit jeho následky) . Společně a nerozdílně se škůdcem odpovídá i ten, kdo zanedbal náležitý dohled
 - Škoda způsobená osobou s nebezpečnými vlastnostmi – společná a nerozdílná odpovědnost této osoby a osoby, která jí poskytne útulek nebo svěří určitou činnost
 - Škoda z provozní činnosti – objektivní odpovědnost (možnost liberace)
 - Škoda způsobená provozem zvlášť nebezpečným
 - Škoda na nemovité věci
 - Škoda z provozu dopravních prostředků
 - Škoda způsobená zvířetem
 - Škoda způsobená věcí
 - Škoda způsobená vadou výrobku
 - Škoda na převzatých a odložených věcech
 - Škoda na vnesené věci
 - Škoda způsobená informací nebo radou

Náhrada škody III.

- **Způsob a rozsah náhrady škody/újm**
 - Uvedením do předešlého stavu
 - Není-li to dobře možné nebo žádá-li o to poškozený, hradí se škoda v penězích
 - Nemajetková újma se odčिňuje přiměřeným zadostiučiněním v penězích
 - Z důvodu hodného zvláštního zřetele může soud náhradu škody přiměřeně snížit
 - Nelze-li výši náhrady škody přesně určit, určí ji podle spravedlivého uvážení jednotlivých okolností případu soud
 - **Náhrada při újmě na přirozených právech člověka**
 - Hradí se jak majetková, tak nemajetková újma
 - Náhrada při ublížení na zdraví a při usmrcení
 - Náklady spojené s péčí o zdraví
 - Náklady pohřbu
 - Peněžité dávky
 - **Náhrada zvláštních případů újmy**
 - Náhrada při poškození věci
 - Náhrada při poranění zvířete
 - Náhrada nemajetkové újmy

Bezdůvodné obohacení

- Majetkový prospěch bez SPRAVEDLIVÉHO důvodu
 - Zejména jde o:
 - Získání majetkového prospěchu bez právního důvodu
 - Plněním z právního důvodu, který odpadl
 - Protiprávním užitím cizí hodnoty
 - Pokud bylo za někoho plněno to, co měl po právu plnit sám
 - Platí zásada, že ten, kdo se bezdůvodně obohatil, by měl ochuzenému veškerý majetkový prospěch vrátit. poctivý obohacený musí vrátit prospěch pouze do té míry, v jaké jeho obohacení trvá v době, kdy ho o vrácení požádá ochuzený
 - Povinnost vydání předmětu bezdůvodného obohacení, není-li to možné, pak peněžitá náhrada ve výši obvyklé ceny
-

Děkuji za pozornost

Info k novému občanskému zákoníku:
www.obcanskyzakonik.justice.cz